

DUNAJSKA KONFERENCA: »PRELOM – NOVE POTI MUZEJSKE POLITIKE V SREDNJI EVROPI«

(13., 14., 15. september 1990)

RALF ČEPLAK

Ob odpiranju bivših socialističnih meja oziroma prelomu s preteklostjo v vzhodni Evropi je organiziralo avstrijsko zvezno ministrstvo za znanost in raziskovanje konferenco, na katero so povabili muzejske direktorje in vodje oddelkov iz sosednjih držav. Prišli smo od Krakowa do Bukarešte. Iz Ljubljane se nas je udeležilo šest.

Konferenco je s pozdravnim govorom odprl zvezni minister dr. Erhard Busek, uvodni referat pa je imel »Sektions-chef« dr. Johann Marte (pristojen za muzeje) in sicer »Nove razvojne tendence v zveznih muzejih: sponzorstvo, marketing in možnost odločanja o dobičku«. Seznanil nas je z novim zveznim zakonom (sprejetim 27. 4. 1989), ki dovoljuje in omogoča tudi muzejem tržno dejavnost. Trgujejo lahko s svojimi prostori (v smislu oddaje za sprejeme, snemanja...), kopijami muzealij, plakati, razglednicami, suvenirji, video kasetami in podobnim, kar je v neposredni zvezi z dejavnostjo zveznih muzejev, ne smejo pa prodajati muzealij. Z dobičkom lahko razpolagajo po svoji volji. Enoletna izkušnja se je pokazala kot zelo pozitivna. Seveda se avstrijski muzeji med seboj razlikujejo tako po številu obiskovalcev kot tudi po dobičku. Vsekakor vodi »Kunsthistorischer Museum« na Dunaju. Tako postajajo muzeji aktivni partnerji gospodarstva. Davčne olajšave (do 10 %) omogočajo in spodbujajo kulturno sponzorstvo. Tako prihajajo iniciative s strani muzejev (ki jim finančna pomoč podjetij omogoča organiziranje atraktivnih razstav), kot tudi s strani podjetij (ki s kulturnim sponzorstvom prihranijo pri davkih, hkrati pa si ustvarjajo dober image med ljudmi). In nenazadnje atraktivne razstave (kot plod muzealcev in sponzorske pomoči) privabljajo številno domačo in tujo publiko, ki v obliki turizma (gostinstvo, hoteli...) tako imenovanega »kulturnega turizma« občutno prispeva v gospodarstvo. Ni čudno, da je Dunaj v evropskem letu turizma najbolj obiskana metropola, saj ima kaj nuditi. Samo v času našega bivanja (3 dni) sem naštel 3 otvoritve zanimivih razstav.

Kar se tiče sponzorstva v kulturi na splošno (teater, kinematografi, opera, balet...) so muzeji s 16 % kulturnega sponzorstva pri vrhu.

V nadaljevanju konference smo se udeleženci priključili eni od delovnih skupin. Teme delovnih skupin so bile naslednje:

1. Prihodnje naloge tehničnih muzejev.
2. Evropska ljudska umetnost – koncept za prispevek etnologije (Volkskunde) k svetovni razstavi. Dunaj – Kittsee 1994/95 in Budimpešta 1995.
3. Prirodoslovni muzeji v političnem objemu.
4. Nova organiziranost gledaliških zbirk in – muzeji v srednji Evropi.
5. Grafike – srednja Evropa.
6. Avantgarde v srednji Evropi. Ujemanja in razlike.
7. Narodne galerije kot nosilci individualnih in skupnih tradicij. Njihove vloge včeraj in danes.
8. Avstrijski raziskovalci in zbiralci – prispevek Avstrije k etnološkim raziskavam na neevropskih kontinentih.

Sam sem se priključil drugi in osmi delovni skupini.

Ideja po oživilnem kulturnem sodelovanju na področju muzealstva je pravzaprav vzniknila ob načrtovanju svetovne razstave Expo '95, ki bo leta 1995 na Dunaju in v Budimpešti hkrati. Že v 19. stoletju so igrale svetovne razstave pomembno vlogo tudi na področju etnologije. Leto 1994–95 bo tudi leto pomembnih etnoloških jubilejev, ki jih ne kaže prezreti. Avstrijski muzej za nacionalno etnologijo (Volkskunde) bo 1994–95 praznoval svoj 100. jubilej. Tudi nacionalna etnologija (Volkskunde) je bila pred 100. leti institucionalno etablišana. Prav tako pa se je leta 1894 rodil pojem »ljudska umetnost (Volkskunst)«, ki ga je opredelil Alois Riegel.

V okviru delovne skupine za nacionalno etnologijo smo ustanovili pripravljalni odbor za skupni projekt – razstavo pod naslovom »Evropska ljudska umetnost«. Na čelu pripravljalnega odbora sta dr. Klaus Beitzl, direktor dunajskega muzeja za nacionalno etnologijo in dr. Tamas Hoffman, generalni direktor Etnografskega muzeja v Budimpešti.

Razstava bo najprej v dvorcu Kittsee blizu slovaške meje. Ta del Avstrije je bil do nedavna precej odmaknjen in zapuščen, z odprtjem vzhodnih meja pa je prišel »na prepih«. Pred 15. leti sodvorec Kittsee uredili in odprli, vendar potrebuje ponovno obnovo, restavriranje. Svetovna razstava je priložnost, da se dvorec dokončno uredi. Razstava »Evropska ljudska umetnost« naj bi potekala v dvorcu Kittsee od novembra 1994 do poletja 1995, potem pa naj bi se preselila v Budimpešto. Koncept razstave naj bi se izdelal v okviru evropske etnologije. Leta 1991 bodo Dunajčani organizirali simpozij na isto temo – »Evropska ljudska umetnost« in leta 1993 še enega v Budimpešti. Referate bodo lahko vključili kasneje v katalog razstave.

»Ljudska umetnost« je splošen evropski fenomen in namen razstave je predstavitev in obrazložitev tega fenomena, ne pa romantično vizualiziranje ljudske umetnosti. Zanimiv bi bil tudi kulturnozgodovinski pregled ljudske umetnosti v Evropi.

Tudi v okviru osme delovne skupine, katere vodja je bil prof. dr. Hans Manndorff, direktor dunajskega Muzeja za neevropske kulture (Völkerkunde) smo se dogovorili o skupni razstavi o prispevku evropskih raziskovalcev k spoznavanju neevropskih kultur. Leta 1995 bo razstava na Dunaju, leta 1996 v Budimpešti in 1997 v Ljubljani. Prav tako se bo jeseni 1991 organiziral simpozij, izsledki pa bodo kasneje izšli v katalogu. Zanimivo je bilo presenečenje, ko sem jim odkril bogastvo zbirk v SEM – Muzeju neevropskih kultur, Grad Goričane pri Medvodah.

Na podlagi teh skupin in zelo konkretnih projektov smo se dogovorili za intenzivno sodelovanje.

Dunajska konferenca je uspela, seveda pa bomo lahko čez pet let presodili rezultate vseh skupnih prizadevanj.

LETNA KONFERENCA ICME/ICOM (MEDNARODNEGA KOMITEJA ETNOGRAFSKIH MUZEJEV)

RALF ČEPLAK

Ker je predvidena letošnja letna konferenca ICME-ja v Harareju (Zimbabwe) odpadla, je izvršni odbor ICME-ja organiziral od 16. do 18. novembra nadomestno letno konferenco v Kopenhagnu na Danskem. Kot član izvršnega odbora ICME-ja sem se je udeležil. V Kopenhagnu nas je gostil dr. Torben Lundbaek, direktor Etnografskega muzeja. Ker je Etnografski muzej, ki je sicer v sklopu Nacionalnega muzeja v Kopenhagnu v popolni prenovi (gradbeni, prostorski, konceptualni), smo določili za jedro (oziroma za ključno temo) konference »Novi koncept Etnografskega muzeja v Kopenhagnu«.

Konferenca je bila razdeljena na tri dele:

1. Uvodni del – z naslovom »Muzeji in razvoj«. Uvodna referata sta imela Martin Prösler iz Tübingena (Nemčija) in Peter Bettenhausen iz Haaga (Nizozemska). Referatoma je sledila obširna diskusija.
2. Jedro konference – z naslovom »Novi koncept Etnografskega muzeja v Kopenhagnu«. Diskusija je potekala ves dan.
3. del – Planiranje delovnega programa ICME-ja za prihodnji dve leti – do generalne konference ICOM-a leta 1992 v Kanadi.